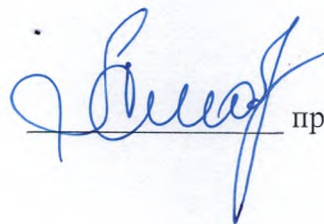

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
проф. Шачковська Л.С.
30 серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВВ 1.05 ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 Право
Освітня програма Право

Робоча програма з навчальної дисципліни «Земельне право» для здобувачів вищої освіти спеціальності **081 Право.**

Розробник: старший викладач кафедри соціальних і правових дисциплін Родік Тетяна Петрівна

Робочу програму схвалено на засіданні **кафедри соціальних і правових дисциплін**

Протокол № 1 від 30 серпня 2021 року

Завідувач кафедри

проф. Шачковська Л.С.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії історичного факультету

Протокол № 1 від 30 серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії історичного факультету

проф.Священко З.В.

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» __ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» __ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» __ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» __ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4 / 120	4 / 120
Курс	II	II
Семестр	3	3
Кількість змістових модулів із розподілом:	4	4
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, у тому числі:	120	120
Аудиторні:	40	10
Лекційні	20	6
Семінарські / Практичні	20	4
Лабораторні	-	-
Самостійна робота	80	110
Індивідуальні завдання	-	-
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: отримання студентами знань щодо норм законів та підзаконних актів у процесі регулювання земельних відносин при формуванні земельних ділянок, приватизації земель, наданні земельних ділянок в оренду, визначенні плати за використання земельних та інших природних ресурсів, встановленні обмежень і обтяжень на земельні ділянки, захисту земельних прав, вирішенні земельних спорів, обігу земельних ділянок, у тому числі продажу на земельних торгах тощо.

Завдання дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми є досягнення наступних компетентностей:

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність працювати в команді.

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та потреби його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Повага до честі й гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів.

Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

Здатність до логічного, критичного й системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмними результатами вивчення дисципліни «Земельне право» є:

Визначати вагомість та переконливість аргументів в оцінці заздалегідь не відомих умов та обставин.

Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

Робити короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю.

Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контекстів.

Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

Демонструвати потрібні знання та розуміння сутності й змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Застосовувати набуті знання в різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти й формувати обґрунтовані правові висновки.

Готувати проекти потрібних документів відповідно до правового висновку, зробленого в різних правових ситуаціях.

Таким чином, у результаті вивчення навчальної дисципліни студент отримує:

знання: Знання і розуміння найважливіших фактів, концепцій, принципів і теорій земельного права; знання поняття предмету, системи, методу правового регулювання земельних правовідносин; нормативного складу земельного права; принципів земельного права та їх застосування; видів землекористування; правового статусу учасників земельних правовідносин; права власності на землю; правової відповідальності за порушення земельного законодавства.

вміння: Уміння самостійно аналізувати акти земельного законодавства, володіти навичками практичного використання земельно-правових засобі; використовувати дані науки земельного права для вирішення професійних завдань; орієнтуватися в системі національно і міжнародного земельного законодавства; в судовій практиці щодо розгляду земельних спорів; тлумачити чинне земельне законодавство; правильно застосовувати норми земельного права. Уміння аналізувати проблеми розвитку земельного права на сучасному етапі з метою подальшого використання отриманих знань і навичок з метою прийняття ефективних рішень в управлінській діяльності.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна частина

Тема 1. Земельне право як галузь права

Поняття та предмет земельного права. Методи земельного права. Система земельного права. Принципи земельного права. Співвідношення і взаємодія земельного права з іншими галузями правової системи: аграрним, екологічним, фінансовим, господарським, цивільним, адміністративним, кримінальним правом. Земельне право як навчальна дисципліна і галузь науки. Міжнародні та національні стандарти, що використовуються при вивченні дисципліни «Земельне право».

Тема 2. Джерела земельного права

Поняття та види джерел земельного права України. Конституція України в системі джерел земельного права. Закони як джерела земельного права. Місце Земельного кодексу України у системі джерел земельного права. Підзаконний нормативно-правовий акт як джерело земельного права. Міжнародні договори як джерела земельного права України.

Тема 3. Земельні правовідносини

Поняття та види земельних правовідносин. Зміст земельних правовідносин. Суб'єкти земельних правовідносин. Об'єкти земельних правовідносин. Співвідношення понять «земля», «земельна ділянка», «земельні ресурси». Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин. Земельно-правові норми. Правовий механізм реалізації земельно-правових норм.

Тема 4. Правове забезпечення земельної реформи в Україні

Поняття земельної реформи у правовій доктрині України. Передумови реформування земельних відносин в Україні. Мета, завдання та напрями земельної реформи. Законодавче забезпечення земельної реформи. Соціальні, правові та економічні наслідки проведення земельної реформи в Україні.

Змістовний модуль 2. Право власності на землю**Тема 5. Право власності на землю**

Поняття права власності на землю та особливості його об'єкту. Особливості змісту права власності на землю. Правомочності володіння, користування та розпорядження земельними ділянками. Форми права власності на землю. Суб'єкти права власності на землю. Права та обов'язки власників земельних ділянок. Особливості права спільної власності на землю. Підстави набуття, перехід та припинення права власності на земельні ділянки.

Тема 6. Правові засади угод щодо земельних ділянок

Набуття права власності на земельні ділянки за цивільно-правовими угодами. Купівля-продаж земельних ділянок. Міна земельних ділянок. Дарування та спадкування земельних ділянок. Передача земельних ділянок в іпотеку. Перехід права власності на земельні ділянки при відчуженні будівель і споруд. Особливості набуття за цивільно-правовими угодами земельних ділянок державної та комунальної власності. Викуп земельних ділянок приватної власності для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності.

Тема 7. Правове регулювання приватизації земельних ділянок

Поняття та основні риси приватизації земельних ділянок. Правові моделі приватизації земельних ділянок. Приватизація земельних ділянок із земель запасу («повна модель»). Стадії повної моделі. Приватизація земельних ділянок, наданих раніше у користування громадянам («спрощена модель»). Стадії спрощеної моделі. Приватизація земельних ділянок юридичними особами. Особливості приватизації земельних ділянок для ведення фермерського господарства.

Змістовний модуль 3. Право землекористування та інші права на землю**Тема 8. Право землекористування**

Поняття, види та принципи права землекористування. Зміст права землекористування. Суб'єкти та об'єкти права землекористування. Основні права та обов'язки землекористувачів. Право загального землекористування. Порядок надання земельних ділянок у постійне користування юридичним особам. Особливості землекористування на правах оренди. Порядок укладення договорів оренди землі. Істотні умови договору оренди землі. Зміна, припинення, поновлення договорів оренди землі. Суборенда землі. Право концесійного землекористування та його відмінність від права оренди землі.

Тема 9. Обмеження та обтяження прав на землю

Поняття обмежень та обтяжень прав на землю. Земельний сервітут як окремий різновид обтяжень прав на землю. Види земельних сервітутів. Підстави та порядок встановлення земельних сервітутів. Підстави та порядок припинення земельних сервітутів. Поняття

емфітевзису і суперфіцію. Підстави та порядок встановлення емфітевзису і суперфіцію. Підстави та порядок припинення емфітевзису і суперфіцію. Право добросусідства.

Тема 10. Право на земельну частку (пай)

Поняття земельної частки (паю). Правова природа права на земельну частку (пай). Право на земельну частку (пай) у землях, що були передані в колективну власність сільськогосподарських підприємств. Право на земельну частку (пай) в землях державних та комунальних сільськогосподарських підприємств. Виділення земельних часток (паїв) в натурі із земель, переданих у колективну власність. «Оренда» земельних часток (паїв) без виділення в натурі. Відчуження права на земельну частку (пай). Паювання земель державних та комунальних сільськогосподарських підприємств, установ і організацій.

Змістовний модуль 4. Управління в галузі використання та охорони земель

Тема 11. Правове регулювання управління в галузі використання та охорони земель

Поняття управління в галузі використання та охорони земель. Поняття функцій управління. Планування використання та охорони земель. Встановлення меж адміністративно-територіальних утворень. Розподіл та перерозподіл земель. Нормування та стандартизація у сфері використання та охорони земель. Моніторинг земель. Контроль за використанням, відтворенням та охороною земель. Ведення державного земельного кадастру. Землеустрій. Порядок вирішення земельних спорів.

Тема 12. Правовідносини у сфері державної реєстрації земельних ділянок та прав на них

Поняття, ознаки та принципи державної реєстрації прав на земельні ділянки. Права та обов'язки осіб, зацікавлених у державній реєстрації своїх прав на земельні ділянки. Стадії державної реєстрації прав на земельні ділянки. Співвідношення процедур державної реєстрації прав на земельні ділянки, державної реєстрації документів, що посвідчують такі права, та державної реєстрації земельних ділянок. Порядок присвоєння кадастрового номеру земельній ділянці.

Тема 13. Правове регулювання плати за землю

Форми плати за землю. Поняття земельного податку. Правовий режим земельного податку. Об'єкти оподаткування. Платники земельного податку. Порядок сплати земельного податку. Поняття орендної плати. Правовий режим орендної плати за землю. Орендна плата за землі державної та комунальної власності. Поняття грошової оцінки земель. Сфери застосування і правове забезпечення нормативної грошової оцінки земельних ділянок. Сфери застосування і правове забезпечення експертної грошової оцінки земельних ділянок.

Тема 14. Правова охорона земель

Поняття та зміст правової охорони земель. Суб'єкти та об'єкти правової охорони земель. Досягнення раціонального землекористування. Захист сільськогосподарських та лісогосподарських угідь від необґрунтованого вилучення їх для інших потреб. Захист земель від несприятливих природних і техногенних процесів. Рекультивация порушених земель. Консервація земель. Особливості правової охорони ґрунтів.

Тема 15. Юридична відповідальність за земельні правопорушення

Поняття та види юридичної відповідальності за земельні правопорушення. Адміністративна відповідальність за земельні правопорушення. Кримінальна відповідальність за злочини у галузі земельних відносин. Господарсько-правова відповідальність за земельні правопорушення. Майнова відповідальність за завдану шкоду. Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва. Земельно-правова відповідальність.

Змістовний модуль 5. Правовий режим різних категорій земель в Україні

Тема 16. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення

Поняття та зміст правового режиму земель. Поділ земель на категорії. Поняття цільового призначення земель. Порядок зміни цільового призначення земельних ділянок. Поняття функціонального використання земель. Поняття і склад земель сільськогосподарського призначення. Особливості використання земель сільськогосподарського призначення. Особливості використання меліорованих земель сільськогосподарського призначення. Особливості правової охорони сільськогосподарських земель в Україні.

Тема 17. Правовий режим земель лісгосподарського призначення

Поняття та склад земель лісгосподарського призначення, їх співвідношення з поняттям «ліс». Відмежування земель лісгосподарського призначення від земельних ділянок під нелісовими насадженнями. Правові форми використання земель лісгосподарського призначення. Поняття лісового сервітуту. Особливості правової охорони земель лісгосподарського призначення.

Тема 18. Правовий режим земель природнозаповідного фонду та іншого природоохоронного призначення

Поняття та склад земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Особливості використання земель природнозаповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Особливості правової охорони земель природно-заповідного фонду та іншого 7 природоохоронного призначення.

Тема 19. Правовий режим земель рекреаційного, оздоровчого, історико-культурного призначення

Поняття та склад земель рекреаційного призначення. Особливості використання земель рекреаційного призначення. Поняття та склад земель оздоровчого призначення. Особливості використання земель оздоровчого призначення. Особливості правової охорони земель рекреаційного, оздоровчого призначення. Поняття та склад земель історико-культурного призначення. Особливості використання земель історико-культурного призначення. Особливості правової охорони земель історико-культурного призначення.

Тема 20. Правовий режим земель водного фонду

Поняття та склад земель водного фонду. Правовий режим окремих різновидів земель водного фонду. Правові форми використання земель водного фонду. Особливості здійснення права власності на землі водного фонду. Особливості здійснення прав на користування землями водного фонду. Особливості правової охорони земель водного фонду.

Тема 21. Правовий режим земель житлової та громадської забудови

Поняття земель житлової та громадської забудови. Співвідношення понять «землі населених пунктів» та «землі житлової та громадської забудови». Склад земель житлової та громадської забудови. Особливості правового режиму земель населених пунктів. Правовий режим поселень за межами населених пунктів. Особливості правової охорони земель житлової та громадської забудови.

Тема 22. Правовий режим земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення

Поняття земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Особливості використання земель промисловості. Особливості використання земель транспорту. Особливості використання земель залізничного транспорту. Особливості використання земель морського транспорту. Особливості використання земель річкового транспорту. Особливості використання земель автомобільного транспорту та дорожнього

господарства. Особливості використання земель авіаційного транспорту, трубопровідного транспорту, міського електротранспорту. Особливості використання земель зв'язку. Особливості використання земель енергетичної системи. Особливості використання земель оборони. Особливості використання земель «іншого призначення».

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	п	лаб.	інд.	С. р.		Л	П	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальна частина												
Тема 1. Земельне право як галузь права	6	2		---		4	4					4
Тема 2. Джерела земельного права	4		2	---		2	4					4
Тема 3. Земельні правовідносини	4	2		---		2	6					6
Тема 4. Правове забезпечення земельної реформи в Україні	6		2			4	4					4
Разом за змістовим модулем 1	20	4	4			12	18					18
Змістовий модуль 2. Право власності на землю												
Тема 5. Право власності на землю	6	2	2			2	6					6
Тема 6. Правові засади угод щодо земельних ділянок	6	2				4	8	2				6
Тема 7. Правове регулювання приватизації земельних ділянок	4					4	4					4
Разом за змістовим модулем 2	16	4	2	---		10	18	2				16
Змістовий модуль 3. Право землекористування та інші права на землю												
Тема 8. Право землекористування	6	2		---		4	6					6
Тема 9. Обмеження та обтяження прав на землю	6		2	---		4	6					6
Тема 10. Право на земельну частку (пай)	4			---		4	6					6
Разом за змістовим модулем 3	16	2	2			12	18					18
Змістовий модуль 4. Управління в галузі використання та охорони земель												
Тема 11. Правове регулювання управління в галузі використання та охорони земель	4			---		4	6					6
Тема 12. Правовідносини у сфері державної реєстрації	6		2	---		4	6					6

земельних ділянок та прав на них												
Тема 13. Правове регулювання плати за землю	4			---		4	6					6
Тема 14. Правова охорона земель	6	2		---		4	6					6
Тема 15. Юридична відповідальність за земельні правопорушення	6		2			4	8		2			6
Разом за змістовим модулем 4	26	2	4			20	32		2			30
Змістовий модуль 5. Правовий режим різних категорій земель в Україні												
Тема 16. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення	8	2	2	---		4	6	2				4
Тема 17. Правовий режим земель лісгосподарського призначення	6	2				4	4					4
Тема 18. Правовий режим земель природнозаповідного фонду та іншого природоохоронного призначення	6		2			4	6		2			4
Тема 19. Правовий режим земель рекреаційного, оздоровчого, історико-культурного призначення	6		2			4	4					4
Тема 20. Правовий режим земель водного фонду	6	2				4	6	2				4
Тема 21. Правовий режим земель житлової та громадської забудови	4		2			2	4					4
Тема 22. Правовий режим земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	6	2				4	4					4
Разом за змістовим модулем 5	42	8	8	---		26	34	4	2			28
Усього годин	120	20	20	---		80	120	6	4			110
Модуль 2												
ІНДЗ			-	-		-						
Усього годин	120	20	20			80	120	6	4			110

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема 2. Джерела земельного права	2	
2.	Тема 4. Правове забезпечення земельної реформи в Україні	2	
3.	Тема 5. Право власності на землю	2	
4.	Тема 9. Обмеження та обтяження прав на землю	2	
5.	Тема 12. Правовідносини у сфері державної реєстрації земельних ділянок та прав на них	2	
6.	Тема 15. Юридична відповідальність за земельні правопорушення	2	2
7.	Тема 16. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення	2	
8.	Тема 18. Правовий режим земель природнозаповідного фонду та іншого природоохоронного призначення	2	2
9.	Тема 19. Правовий режим земель рекреаційного, оздоровчого, історико-культурного призначення	2	
10.	Тема 21. Правовий режим земель житлової та громадської забудови	2	
	Усього годин	20	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Змістовий модуль 1.	12 год.	18 год.
2.	Змістовий модуль 2 .	10 год.	16 год.
3.	Змістовий модуль 3 .	12 год.	18 год.
4.	Змістовий модуль 4.	20 год.	30 год.
5.	Змістовий модуль 5.	26 год.	28 год.
	Разом	80 год.	110 год.

8. Індивідуальні завдання**Форми (за вибором):**

1. Підготовка схем для пояснення правових явищ, понять, тем.
2. Анотація прочитаної додаткової літератури.
3. Підготовка рефератів на запропоновані теми.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ:

1. Історико-правові аспекти правового регулювання земельних відносин на території сучасної України.
2. Об'єктивні і суб'єктивні передумови формування і розвитку земельного права України.
3. Функціональне призначення земельного права України.
4. Земельне і цивільне право України: питання співвідношення і взаємодії.
5. Юридичні моделі земельної реформи в Україні.
6. Рішення та висновки Конституційного суду в системі джерел земельного права.

7. Проблеми застосування судових прецедентів та правових звичаїв у земельному праві України.
8. Особливості самоврядного регулювання земельних відносин.
9. Проблеми законодавчого забезпечення земельних відносин.
10. Природно-сільськогосподарське районування та його юридичне значення для правового режиму сільськогосподарських земель.
11. Мораторій на відчуження сільськогосподарських земель: поняття, юридична природа і значення.
12. Правові форми використання сільськогосподарських земель для товарного сільськогосподарського виробництва.
13. Юридична природа пріоритету використання сільськогосподарських земель для сільського господарства.
14. Особливості правової охорони земель лісогосподарського використання та водного фонду в Україні.
15. Особливості здійснення прав на користування землями природно-заповідного фонду
16. Державне та самоврядне регулювання відносин у сфері здійснення прав, використання та охорони земель рекреаційного та оздоровчого призначення.
17. Особливості здійснення права власності на землі історико-культурного призначення.
18. Особливості здійснення прав на користування землями історико-культурного призначення.
19. Правовий режим земель для розвитку туризму.
20. Основні напрями розвитку ринку земель житлової та громадської забудови, інших земель несільськогосподарського призначення.
21. Право власності на землю: сучасні проблеми та перспективи їх вирішення.
22. Загальна характеристика сучасної земельної реформи в Україні.
23. Проблеми законодавчого забезпечення реалізації прав на землю в Україні.
24. Проблеми реалізації права комунальної власності на землю.
25. Проблеми реалізації права приватної власності на землю.
26. Проблеми реалізації права спільної власності на землю.
27. Співвідношення суб'єктивних прав і суб'єктивних обов'язків власників землі і землекористувачів.
28. Особливості виникнення права землекористування на умовах оренди.
29. Проблеми добросусідства у земельному праві.
30. Правове регулювання права на користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).
31. Право на користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).
32. Правове регулювання приватизація земельних ділянок із земель запасу.
33. Особливості приватизації земель житлової та громадської забудови.
34. Правове регулювання та особливості договору на користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб.
35. Особливості набуття земельних ділянок у правовідносинах, що виникають із договору іпотеки.
36. Особливості придбання земельних ділянок на підставі цивільно-правових угод.
37. Особливості спадкування земельних ділянок.
38. Суборенда земельної ділянки. Права третіх осіб на орендовану земельну ділянку.
39. Поняття ринку земель. Класифікація ринків земель.
40. Особливості обчислення плати за землі сільськогосподарського призначення.
41. Правові форми плати за землі несільськогосподарського призначення.
42. Відповідальність сторін за невиконання зобов'язань за договором оренди землі.
43. Способи захисту прав на земельні ділянки у законодавстві зарубіжних країн.

44. Правове регулювання, особливості та проблеми відшкодування збитків землекористувачам.

45. Конституційні і законодавчі основи державного і самоврядного регулювання земельних відносин в Україні.

46. Державна реєстрація прав на землю в системі функцій органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері регулювання земельних відносин.

47. Грошова оцінка земель як складова державного земельного кадастру.

48. Економічна оцінка земель: поняття і юридичне значення.

49. Містобудівна документація та її юридичне значення у здійсненні планування територій як функції органів державної влади та місцевого самоврядування.

50. Вирішення земельних спорів як функція органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері земельних відносин.

51. Поняття, зміст, правові форми охорони землі як основного національного багатства України

52. Особливості правової охорони меліорованих земель.

53. Правове забезпечення ландшафтної охорони земель в Україні.

54. Особливості цивільно-правової та майнової відповідальності в земельному праві України.

55. Особливості адміністративно-правової відповідальності в земельному праві України.

56. Кримінально-правова відповідальність у земельному праві України

9. Методи навчання

- лекції з використанням сучасних інформаційних технологій;
- семінарські заняття з використанням в процесі обговорення питань інтерактивних методів.

10. Методи контролю

- поточне оцінювання на семінарських заняттях;
- модульний контроль;
- оцінка за ІНДЗ;
- підсумковий контроль.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

<p>Відмінно А 90-100 б</p>	<p>Студент має глибокі, міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, може чітко сформулювати основні дефініції, використовуючи наукову термінологію, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми становлення та розвитку актуальних проблем застосування норм земельного права.</p> <p>Вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у процесі аналізу положень земельного права.</p> <p>Володіє здібностями до організації самостійного вивчення окремих питань курсу, самостійного і творчого виконання індивідуального завдання, завдань до семінарських та інших занять, а також самостійної роботи з науковою, навчально-методичною літературою.</p>
<p>Добре В 82-89 б</p>	<p>Студент має міцні, ґрунтовні знання, виконує практичну роботу без помилок, але може допустити деякі незначні понятійні неточності у формулюваннях та класифікації. Знає основні проблеми застосування норм земельного права . Вміє застосовувати здобуті теоретичні знання з доказового права.</p> <p>Володіє здібностями до організації самостійного вивчення окремих питань курсу, самостійного і творчого виконання індивідуального завдання, завдань до семінарських та інших занять, а також самостійної роботи з</p>

	науковою, навчально-методичною літературою.
Добре С 75-81 б	<p>Студент знає програмний матеріал повністю, але допускає незначні помилки у процесі аналізу положень проблеми становлення та розвитку земельного права.</p> <p>Менш активно реалізує свої здібності щодо організації самостійного вивчення окремих питань курсу, самостійного і творчого виконання індивідуального завдання, завдань до семінарських та інших занять, а також самостійної роботи з науковою, навчально-методичною літературою.</p>
Задовільно D 69-74 б	<p>Студент знає основні питання курсу, має уявлення про основні проблеми становлення та розвитку земельного права, допускає помилки у процесі аналізу положень актів чинного законодавства України, у процесі аналізу та моделювання правових ситуацій.</p> <p>В цілому його знання мають загальний, неглибокий і несистемний характер. Має деякі прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях.</p> <p>Відповіді студента часто не підкріплені посиланнями на акти чинного законодавства, практичними прикладами з життя. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні.</p> <p>Не завжди в повній мірі може організувати самостійне вивчення окремих питань курсу, самостійне і творче виконання індивідуального завдання, завдань до семінарських та інших занять, а також самостійну роботу з науковою, навчально-методичною літературою.</p>
Задовільно E 60-68 б	<p>Студент знає основні теми курсу, має уявлення про основні проблеми становлення та розвитку земельного права, але його знання мають загальний характер, іноді не підкріплені прикладами.</p> <p>Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні. Має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях.</p> <p>Не здатний самостійно давати характеристику та оцінку основним юридичним поняттям та категоріям, не розуміє актуальності при використанні досвіду минулого.</p>
Незадовільно FX 35-59 б	<p>Студент має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований.</p> <p>Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, розкриття основних процесів та понять відбувається на побутовому рівні. Практичні навички на рівні розпізнавання.</p>
Незадовільно F 0-34 б	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

12. Розподіл балів, які отримують студенти Для денної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота					Модуль II ІНДЗ	Підсумк ов. контроль	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Змістовий модуль 5			
T1-T4	T5-T7	T8-T10	T11-T15	T16-T22	10	10	100
10	10	10	20	30			

Для заочної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота					Модуль II ІНДЗ	Підсумк ов. контроль	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Змістовий модуль 5			
T1-T4	T5-T7	T8-T10	T11-T15	T16-T22	10	10	100
10	10	10	20	30			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D		
60-68	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Основна:

1. Земельне право : підручник / М.В. Шульга, Н.О. Багай, В.І. Гордєєв та ін.; за ред. М.В. Шульги. Х. : Право, 2017. 520 с.
2. Мірошниченко А.М. Земельне право України: Підручник. К. : Правова єдність, 2009. 711 с.
3. Земельне право України: Академічний курс: підруч. [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / В.І. Семчик, П.Ф. Кулинич, М.В. Шульга та ін. ; за ред. В.І. Семчика. К. : Ін Юре, 2018. 600 с.
4. Земельне право України: підруч. / Г.І. Балюк, Т.О. Коваленко, В.В. Носік та ін. ; за ред. В.В. Носіка. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 511 с.
5. Земельне право України: Навчальний посібник. К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2017. 432 с.
6. Земельне право : навч. посіб. / О. Г. Боднарчук, К. М. Васьківська, А. П. Гаврилішин ; Ун-т державної фіскальної служби України. Ірпінь, 2021. 446 с.
7. Земельне право України : навч. посібник / Упоряд. І. В. Тетарчук, Т. С. Дяків. К. : Центр учбової літератури, 2018. 237 с.
8. Земельне право України: Підручник / За ред. О.О. Погрібного та І.І. Каракаша. Вид. 5, перероб. і доп. К. : Істина, 2019. 600 с.

Додаткова:

1. Алексеева С. Види земельних сервитутів и их классификация // Підприємництво, господарство і право. 2005. №5. С. 30–33.
2. Балюк Г.І. Проблеми розмежування земель державної та комунальної власності (межування земель) // Земельне право України: теорія і практика. 2007. №1. С. 12–18.

3. Балюк Г.І. Проблеми соціальної ефективності діяльності прокуратури по нагляду за додержанням і застосуванням земельного законодавства // Земельне право України. 2006. №6. С. 49–56.
4. Бахуринська М.М. Концесія як перспективна правова форма землекористування // Держава і право : збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 31. К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. С. 380–388.
5. Бердников Є., Пастушенко П. Трансформація інституту постійного землекористування у зв'язку з прийняттям нового Земельного кодексу України // Право України. 2004. №2. С. 60–66.
6. Бондар Л.О. Правове регулювання справляння земельного податку за намиті або насипані (штучно утворені) земельні ділянки // Земельне право України: теорія і практика. 2007. №1. С. 47–51.
7. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинич. К., 2010. 184 с.
8. Бусуйок Д.В. Обмеження прав на землю за законодавством України: монографія. К., 2006. 144 с.
9. Бусуйок Д. Правові засади імплементації понять «емфітевзис» та «суперфіцій» у земельне право України: сучасний стан та перспективи розвитку // Право України. 2006. №8. С. 102–104.
10. Бусуйок Д. Правові підстави обмеження прав на землю // Право України. 2004. №9. С. 97–100.
11. Бусуйок Д. Шляхи удосконалення законодавчого регулювання грошової оцінки земельних ділянок // Право України. 2010. №3. С. 166–173.
12. Вівчаренко О. Проблеми гарантій охорони права власності на землю в Україні // Право України. 2003. №12. С. 88–93.
13. Гапотченко Т. Правові форми забезпечення раціонального використання й охорони земель транспорту // Підприємництво, господарство і право. 2005. №5. С. 60–63.
14. Греков Л.Д., Мірошніченко А.М., Юрченко А.Д. Проблеми постреформеного вдосконалення державної політики щодо земельних відносин і землекористування в аграрній сфері // Земельне право України: теорія і практика. 2008. №2. С. 28–41.
15. Греков Л., Юрченко А., Мірошніченко А. Економічне стимулювання раціонального використання земель // Землевпорядний вісник. 2008. №1. С. 34–38.
16. Гринько С.В. Правові аспекти реєстрації прав на землю : монографія. К., 2004. 172 с.
17. Гуревський В.К. Особливості придбання земельних ділянок на підставі цивільноправових угод // Земельне право. 2006. №1. С. 5–14.
18. Гуревський В.К. Право власника на забудову земельної ділянки // Земельне право України : теорія і практика. 2007. №1. С. 19–24.
19. Дехтяренко Ю.Ф., Лихогруд М.Г., Манцевич Ю.М., Палеха Ю.М. Методичні основи грошової оцінки земель в Україні : навч. посібник. К., 2007. 624 с.
20. Добряк Д.С. Методичні засади економічної оцінки сільськогосподарських угідь / Д.С. Добряк, А.Г. Мартин // Землеустрій і кадастр. 2009. №3. С. 3–7.
21. Дорош Й. Формування та облік обмежень у використанні земельних ділянок / Й. Дорош // Землевпорядний вісник. 2006. №2. С. 61–63.
22. Єрмоленко В. Земельні ресурси в майновому обороті // Право України. 2004. №6. С. 43–46.
23. Заєць О.І. Правові аспекти земельної реформи в Україні : монографія. К., 2006. 185 с.
24. Земельне право України: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В.І. Семчик, П.Ф. Кулинич, М.В. Шульга. К., 2008. 600 с.
25. Земельний кадастр: проблеми реформування та автоматизації / за ред. Л.Я. Новаковського. К., 2008. 184 с.

26. Земельний кодекс України : коментар / за ред. А.П. Гетьмана, М.В. Шульги. Х., 2004. 608 с.
27. Земельне право України : підручник / за ред М.В. Шульги. К., 2004. 368 с.
28. Земельний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. В.І. Семчика. К., 2007. 896 с.
29. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України : науковонавч. посібник / за ред. Н.І. Титової. Львів, 2005. 368 с.
30. Іванова Є.О. Правове регулювання використання земель житлової та громадської забудови у містах України : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Є.О. Іванова. Х., 2007. 18 с.
31. Іванова Є. Правові засади оцінки земель населених пунктів // Юридический вестник. 2005. №1. С. 102–106.
32. Іванова Є.О. Правові підстави використання земель житлової і громадської забудови у містах // Земельне право України. 2006. №4. С. 18–27.
33. Ільїна Н.Л. Правові аспекти екологічних ризиків при плануванні та забудові міст України // Держава і право : збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 31. К, 2006. С. 362–367.
34. Ільків Н.В., Ільницький О.В. Окремі процесуальні аспекти судового вирішення земельних спорів // Земельне право України. 2006. №8. С. 10–17.
35. Канащ О. Бонітування ґрунтів: пропонуються зміни системи. Чого вони варті? // Землепорядний вісник. 2008. №5. С. 46–50.
36. Коваленко Т. Проблеми гарантування земельних прав громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи // Право України. 2006. №12. С. 83–86.
37. Ковальський Д.В. Земельно-процесуальні правовідносини : монографія / Д.В. Ковальський. К., 2009. 176 с.
38. Ковальчук Т.Г. Окремі питання правового регулювання інституційнофункціонального забезпечення ефективного використання, відтворення та охорони земель сільськогосподарського призначення // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2005. Вип. 66. С. 75–81.
39. Ковальчук Т.Г. Правові аспекти юридичних засобів охорони земель // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2004. Вип. 60. С. 68–72.
40. Корнєєв Ю.В., Мацелик М.О. Земельне право: навч. посіб. К., 2009. 240 с.
41. Костяшкін І.О. Право загального землекористування громадян : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / І.О. Костяшкін. К., 2005. 20 с.
42. Костяшкін І.О. Правові аспекти зміни колективної власності на землю в Україні // Земельне право України. 2007. №8–9. С. 33–39.
43. Кудінов В. Правове регулювання земельної реформи в Україні: окремі аспекти // Підприємництво, господарство і право. 2009. №12. С. 211–214.
44. Кулинич П. Визначення цільового призначення земельних ділянок при видачі селянам державних актів на право власності на землю // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. 2004. №4. С. 9–16.
45. Кулинич П.Ф. Закон України «Про виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» : науково-практ. коментар. К., 2004. 38 с.
46. Кулинич П.Ф. Земельний кодекс України: п'ять років застосування // Земельне право України. 2006. №8. С. 3–9.
47. Кулинич П.Ф. Об'єкти правової охорони земель сільськогосподарського призначення: теоретичний аспект // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2007. №12. С. 51–61.
48. Кулинич П.Ф. Розмежування земель державної і комунальної власності: закон, практика, шляхи вдосконалення // Земельне право України: теорія і практика. 2007. №6. С. 45–51.

49. Кулинич П.Ф. Право добросусідства за земельним законодавством України // Земельне право. 2006. №1. С. 25–33.
50. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія. Х., 2007. 160 с.
51. Лейба Л.В. Проблеми гарантування земельних прав // Земельне право України. 2006. №9. С. 19–21.
52. Лихогруд М. Концептуальні засади ведення державного земельного кадастру в Україні / М. Лихогруд // Землевпорядний вісник. 2006. №3. С. 5–9.
53. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні : монографія. Х., 2005. 168 с.
54. Луняченко А.В. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення // Земельне право. 2006. №1. С. 56–64.

Нормативна:

1. Конституція України від 26 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р. (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
5. Земельний кодекс України від 25.10.2001, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
6. Кодекс України про надра від 27.07.1994, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
7. Водний кодекс України від 06.06.1995, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
8. Лісовий кодекс України від 21.01.1994, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>
10. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
11. Закон України «Про рослинний світ» від 09.04.1999, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
12. Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
13. Закон України «Про Червону книгу України» від 07.02.2002, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
14. Закон України «Про природно-заповідний фонд» від 16.06.1992, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua> .
15. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
16. Закон України «Про екологічний аудит» від 24.06.2004, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
17. Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» від 13.07.2000). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
18. Закон України «Про забезпечення санітарного і епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994, (з подальшими змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.
19. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. №41.

20. Закон України «Про меліорацію земель» від 14.01.2000 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>

21. Закон України «Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів» від 17.02.2011 року № 3041-VI.

22. Закон України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 27.02.1991 року №791а-XII. URL: <http://www.rada.gov.ua>

23. Закон України «Про державну експертизу землепорядної документації» від 17.06.2004 № 1808-IV // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 38 із змінами від 16.10.2012 року № 5462-VI / 5462-17.

24. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24 із змінами від 20.11.2012 року № 5498 VI/ 5498-17.

25. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586-XIV // Відомості Верховної Ради України. 1999. № 20 із змінами від 06.11.2012 року № 5477-VI.

26. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 року № 1952-IV. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

27. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 р. № 962-IV . URL: <http://www.rada.gov.ua>.

28. Науково-практичний коментар до Земельного кодексу України: Х.: ТОВ «Одісей», 2002. 495 с.

29. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / За ред. В.М. Кравчука. К.: Істина, 2007. 632 с.

30. Про Міністерство аграрної політики та продовольства України: Положення. Затв. Указом Президента України від 23.04.2011 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>

31. Про державну службу з питань геодезії, картографії та кадастру: Положення. Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>

32. Про державне агентство меліорації та рибного господарства України: Положення, затверджене Постановою Кабінету міністрів України від 30.09.2015 року №895.

33. Про Державне агентство водних ресурсів України: Положення. Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 року № 393. URL: <http://www.rada.gov.ua>

34. Про Державне агентство лісових ресурсів України: Положення. Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 08.10.2014 р. № 521. URL: <http://www.rada.gov.ua>

14. Інформаційні ресурси:

Офіційні веб-сторінки державних органів України

- <https://www.president.gov.ua/> – Президент України

Законодавча влада

- <http://rada.gov.ua/> – Верховна Рада України

- <http://ombudsman.gov.ua/> – Уповноважений Верховної Ради з прав людини

Виконавча влада

- <https://www.kmu.gov.ua/ua> – Кабінет Міністрів України

Судова влада

- <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> – Верховний Суд

- <http://www.ccu.gov.ua/> – Конституційний Суд України

Інші державні органи

- <https://www.gp.gov.ua/> – Генеральна Прокуратура України

- <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Державна служба статистики

Рекомендовані науково-аналітичні ресурси

- www.liga.kiev.ua – останні юридичні та економічні новини (інформація оновлюється щохвилини)

- www.lawschool.lviv.ua – український юридичний портал
- www.niss.gov.ua – Національний інститут стратегічних досліджень
- <http://parlament.org.ua/> – Лабораторія законодавчих ініціатив
- <http://www.pravo.org.ua> – Центр політико-правових реформ
- <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського